

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO XXXIV (28)

Štev. (No.) 46

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

13. novembra 1975

Partijo skrbi pobeg učiteljev

Odkar je v Sloveniji zavlada komunizem, si partija prizadeva, da bi dobila absolutno kontrolo ne le nad oblastjo, pač pa tudi nad posamezniki in njihovim mišljenjem. Hoče osvojiti popolno predanost naroda, v katerem pa je, kljub vsem partijskim naporom, težnja po svobodi neuglasljiva.

V zavesti, da so se jim doslej načrti izjalovili, se partiji s podvojeno vneto posvečajo mladini, in šolske otroke, pa tudi one v predšolski dobi, skušajo odtrgati od vpliva družine, in jih vzgojiti v marksističnem duhu. V ta namen gre njih delo v dveh smereh: čimbolj zmanjšati vpliv družine in nemarksističnega okolja, zaradi česar so pripravili načrte za uvedbo celodnevne šole po vsej republiki (glej Svob. Slov. z dne 7. avgusta t. l.); po drugi strani pa strogo nadzirajo učiteljske in profesorske kadre in njih marksistično zgrajenost.

Že v preteklosti so bili prav učitelji in profesorji, kar se tiče kakršnekoli verske udeležbe, najbolj kontrolirani. To se je s časom še poostriilo, tako da sta v Sloveniji verska pripadnost in izvrševanje učiteljskega poklica diametralno nasprotni. Še bolj oblasti nadzirajo sprejem novih študentov na učiteljske. Njih marksistična formacija mora biti zagotovljena.

To velja tako za otroške vrte, kot za osnovne šole ali za gimnazije, in seveda za poučevanje na univerzah. Kaj se s tem išče? Popolno prežetje marksizma z vsem, kar šolarji in študentje prejema. Kot je nedavno izjavila predsednica koordinacijskega odbora za uvajanja projekta celodnevne šole pri republiški konferenci SZDL v Ljubljani, Majda Poljanšek: „Učitelji se bodo v tem procesu usposabljali za večjo odgovornost pri izobraževanju in vzgoji in vse bolj spoznavali, da je znanstveno kritična, metodološka in ideološka podlaga pomembna, čeprav učijo zemljepis, matematiko ali angleški jezik, ali katerikoli drugi predmet.“ Taka marksistična šola naj prepreči „vdor idejnega pluralizma in uveljavljanje ozkih grupnih interesov.“ Ali bolj enostavno: celotna šolska vzgoja naj bo ena sama poplava marksizma, da se v mladih glavah ja ne bi porodila kakšna marksizma nasprotna misel; da bi v mladih dušah že v kalitri vsako željo po svobodi.

Pa je partija naletela na nepremagljive ovire. Ne bomo tu pisali in razlagali, da še tako stroga in nadzirana vzgoja ne more spodzigniti korenin težnje po svobodi. Ustavili se bomo ob enostavnih zaključkih marksističnega režima, da svojih načrtov ne more izvesti, ker enostavno ni učiteljev. Pojav, ki ga je bilo že pred časom zaznati, se je zadnja leta vedno bolj jasno kazal. Pobeg učnih moči iz vzgojnega področja na druge družbene sektorje.

Posledice tega pobega so kaj vidne. V lanskem šolskem letu so bile šolske oblasti primorane zapreti 23 podružničnih osnovnih šol, kajti 380 učiteljev je zapustilo svoja mesta. Število teh šol, ki so bile „začasno“ opuščene je bilo sicer v začetku letošnjega šolskega leta manjše (18), a ne zaradi manjšega števila učiteljev, ki so zapustili poučevanje, kajti to število se je v primeru z lanskim letom kar podvojilo, saj je iz vzgojnega področja odšlo 718 učnih moči, kar predstavlja dobre tri odstotke celotnega števila pedagoškega osebja. Seja strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje SRS, ki je 7. oktobra zasedala v Ljubljani, je to število označila kot „zaskrbljujoče veliko.“

„Zaskrbljujoče“ je za partije celoten problem, saj onemogoča vse načrte o celotni marksistični vzgoji od najnežnejšega otroštva dalje. Statistike povedo, da je npr. v občini Šiški 9000 predšolskih otrok, ki naj bi bili vsi v „organiziranem družbenem varstvu,“ kot pravijo otroškim vrtcem, kjer naj bi vse otroke dojili z marksizmom. Pa je od omenjenega števila v teh vrtcih le 3000 otrok, torej komaj ena tretjina. Vzrok je znova iskati.

Kar se tiče osnovnih šol pripomni-

NESREČNI POSKUS

ALI NAJ 30 LET ČAKAMO NA SPOZNAVANJE?

„Kristjani za socializem“, „Krščanski socialisti“, „Kristjani in marksizem“, „Marksistična opredelitev kristjana“... Nazivi gibanj, snov študijev, naslovi knjig. Poplava ima že neverjeten obseg. Pa se človek vpraša: kje se je vse to začelo?

Ne morda edini, a eden glavnih začetkov je bil gotovo tistega 13. julija 1942, ko so se na Kardeljevo pobudo sešli na sestanku predstavniki komunistične partije in zastopniki krščanske skupine. Na eni strani: Kardelj, Kidrič, Leskovšek, Maček. Na drugi: Fajfar, Breclj, Brejce, Kocbek. Ta sestanek (imena našim mladim ljudem kaj malo pomenijo, za starejše pa predstavljajo celotno pred in medrevolucionarno dobo), opisuje danes tako polemizirani Kocbek v svoji „Tovarišiji“ na strani 78. Dve strani zatem (idem str. 80) je isti Kocbek zapisal besede, ki so naši domovini in svetu prinesle že toliko gorja:

„Zavedajmo se, da delamo v Sloveniji z vso jasnostjo in prepričanostjo poskus, ki je v moderni zgodovini edinstven. Komunisti in kristjani gradimo novi svet in želimo, da bi ne ostalo le pri poskusu...“

Nesrečni poskus! Kaj vse se je iz njega rodilo. Kako drugačna bi lahko bila slovenska zgodovina, če v odločilni uri ne bi narod zavajali ti glasniki „zgodovinskega kompromisa“. Ni nam treba posebej opisovati, kakšno gorje je prišlo nad Slovenijo. Koliko solza in krvi. Pa tisoči in tisoči pokolov po končani vojni in revoluciji, za katere nosijo odgovornost (in morda odločilno, zaradi funkcij ki so jih imeli) tudi ti graditelji „edinstvenega poskusa.“ In po tridesetih letih?

Afera okoli Kocbeka je pripravlila na dan mnogo stvari, ki so bile morda za-

temnjene. Med njimi eno, ki ni, da bi ostala skrita. Bistveno je, da narod, skupnost in svet zvesta zanjo. Med Kocbekovimi izjavami evropskim častnikarjem, najdemo tudi mnoge zanimive, ki jih je podal Petru Millardu in so bile objavljene v Die Weltwoche dne 20. avgusta t. l.

V omenjenem članku je P. Millard med drugim zapisal:

„Kocbek je danes prepričan o tem, da se krščanski socialni nauk ne more vezati z idejami komunizma. Njegov primer je opomin za tiste, ki kot katoličani iščejo „zgodovinski kompromis“ s socializmom vzhodnega značaja.“

Trideset let je bilo treba, da je Kocbek prišel do tega spoznanja. Ali naj poteče znova trideset let, da bodo moderni iskanci „zgodovinskega kompromisa“ prišli do enakega spoznanja? In kam bodo svet zapeljali medtem ti, za katere naj bi bil „evangelij le priročnik revolucionarnega navdušenja... odredilna akcija kristjanov le razredna borba, do brota in dejavna ljubezen le revolucionarna izbira v korist enega družbenega razreda proti drugemu...“ (Španska škofvska konferenca). In zaman so opomini pastirjev, kot so bile zaman pred tridesetimi leti v Sloveniji besede škofa Rožmana. Zaman besede papeža.

In med nami? Ali ni izkance „zgodovinskega kompromisa“ prigravarjanje, naj pozabimo na to, kar se je zgodilo pred tridesetimi leti? Ali naj tudi v tem čakamo trideset let, da bodo ti novi „poskuševalci“ prišli do spoznanja, da mora narod ohranjati žive velike dogodke iz preteklosti in iz njih črpati izkušnje in moč za graditev bodočnosti? Nesrečni poskusi, obojeni na kesanje njih avtorjev, na žalost mnogokrat ko je že prepozno.

Podpis pogodbe med Jugoslavijo in Italijo

MEJE DOKONČNO POTRJEVANE

Pretekli ponedeljek 10. t. m. sta v Anconi na Jadranu jugoslovanski ministrski podpredsednik Milo Minić in italijanski zunanji minister Mariano Rumor podpisala pogodbo glede mej med Jugoslavijo in Italijo in s tem dokončno potrdila pred mesecem objavljeni sporazum. Kar se tiče teritorialne razdelitve, je s tem potrjena začasna razmejitev iz leta 1954, ki je tedanje

mo, da je od 718 učnih moči, ki so letos odšle v druge poklice, kar 434 osnovnošolskih učiteljev (lani le 170). Zanimivo je tudi, da je največji del pobeglih iz območja Ljubljane in njenega zaledja.

Na prej omenjeni seji strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje je bilo sklenjeno, naj se čimprej odpravijo vzroki tega odhajanja. Vendar partiji niso jasno povedali kateri so ti vzroki. Večkrat se je govorilo in pisalo v partijskem časopisju o slabih plačah učiteljev, o težkih pogojih zlasti na podeželju. A to drži le delno. Vzrok je treba iskati prav v pogrešni idejni podlagi celotnega vzgojnega sistema. Učitelj, pa naj uči „zemljepis, matematiko, angleški jezik ali katerikoli drug predmet,“ je primoran (tudi če o tem sam ni prepričan) vsemu dati temelj dialektičnega materializma, pri vsem poudarjati idejo marksizma.

Učitelja se, kakor smo že omenili, kontrolira tudi v osebnem življenju. Najsi je sicer zadržana verska svoboda, je v praksi ni; to zlasti kadar gre za človekovo javno nastopanje. O tem jasno priča tudi novi zakon o verskih skupnostih v Sloveniji.

Spričo vsega tega ni čudno nenehno zapuščanje vzgojnega poklica. Zapuščanje, ki se veča iz leta v leto. To pa v temelju minira partijske načrte o popolni marksizaciji mladine in naroda. Pa naj komunisti še tako napenjajo svoje moči, narod bo obstal, in do končne zmage bil svoj boj za dosego svobode.

La desacralización del amor humano

El cardenal Leo Suenens, arzobispo de Bruselas-Malinas y primado de Bélgica, denuncia la ola de pornografía e inmoralidad pública, en un artículo aparecido en su boletín diocesano.

“A pesar de la atmósfera existente y de correr el riesgo de parecer arcaico, es preciso repetir, ante la decadencia moral de la vida pública, que estamos a punto de minar la civilización humana”. El cardenal señala que no es fácil para un obispo denunciar la ola de inmoralidad, desatada sobre el mundo actual, mediante los medios de comunicación social: “Más de uno se imaginará que quiero atentar contra la libertad ajena, desconocer los derechos y las exigencias de la creación artística, mantener los tabúes y las prohibiciones de edades pasadas, calificadas de prejuicios burgueses”.

Lo más dramático para el cardenal Suenens es que estamos asistiendo a una “desacralización, de esa realidad infinitamente respetable y sagrada, que es el amor humano, verdaderamente humano y auténtico”.

Sobre este aspecto, el cardenal escribe: “El amor, hay que recordarlo, es sagrado porque ha sido creado a imagen de Dios, que es amor. Si se pervierte este concepto el hombre queda golpeado en su corazón, propia y figuradamente: se desconoce lo que hay eminentemente divino en él y que le rebaja en la profundidad de su ser. Si la inversión sacrilega de lo divino es diabólico, hay que reconocer que las fuerzas del mal están trabajando con todo empeño ante nuestros ojos. Es necesario que la palabra amor recobre su sentido original y que no se cnvilezca sirviendo a todas las perversiones”.

“Todo esto —concluye el cardenal— es cierto para todos los hombres, cristianos o no, aunque el cristiano tiene más motivos para estar alerta, porque sabe que el amor humano posee en su centro el amor del Dios vivo, que le anima desde el interior.”

Brali smo

Domači misijon

“Katoliški glas” iz Gorice, je v svoji številki z dne 30. oktobra t. l. objavil uvodnik, ki ga v naslednjem ponatiskujemo.

V priložnostni tiskovini za letošnji misijonski nedeljo sem bral, da so Slovenci na Goriškem in Tržaškem nabrali za misijone nad 19 milijonov lir.

Ta misijonska vnaema je prav pohvalna, celo potrebna. Je izraz našega čutenja s Cerkvijo, z njeno rastjo in utrditvijo v svetu. Je nadaljevanje svetlih primerov iz preteklosti. Spomnimo se le na misijonskega škofa Baraga in njegove naslednike v Sev. Ameriki, ali pa na Ignacija Knobleharja in njegove tovariše v Sudanu! Gnala jih je, v nasprotju z mnogimi drugimi misijonarji, ki so prejemali v zasledovanju kolonialne politike podporo svojih vlad, pristna misijonska zavest.

Toda pri vsej tej velikodušni podpori misijonov ne bi smeli pozabljati naših ustanov v zamejstvu (v matični državi so jih že itak zatrli), ki jih tarejo nenehne materialne težave. Z drugo besedo: eno storiti in drugega ne opustiti!

Premalo smo zavzeti za domače ustanove

V Gorici še čaka na odpravo cela skladovnica mohorjev, lepega in primerne branja. Slovenski katoliški deliški zavod, ki so ga pred italijansko krizo še uspeli na novo pozidati, mora odplačati dolg v znesku visokih milijonov na leto. Deški zavod Alojzijevega gostuje v nekdanji lastni stavbi, ki jo

A vladi zagotavljata, da bosta še naprej zaščitili vse narodnostne manjšine.

Človeku je hudo za vsak košček slovenske zemlje, ki pride tujcu v roke. A če je to edina pot za utrditev miru na nekem področju, potem se s težkim srcem v to vda. Nikakor pa ne morejo biti samo gospodarski razlogi zadostna cena za našo zemljo.

Jasno je, da mora matična dežela v vsakem primeru res vse storiti, da bo slovenska narodna manjšina v tuji državi povsem zaščiten. (Italijanski zakon o globalni zaščiti, katerega dva o-snutka že dve leti tičita v rimskem parlamentu, še zdaj ni izglasovan.)

Najbolj pozitivna pri tem sporazumu je nova obveznost italijanske vlade glede slovenske narodnostne manjšine: Italija bo morala odslej priznati vsem Slovincem njihove narodnostne pravice. (Po Londonskem sporazumu so imeli največ pravic Slovinci na Tržaškem, manj Slovinci na Goriškem, nobenih pa Slovinci v Beneški Sloveniji in v Kantski dolini.) Potem pa obveznost, da se uresničijo tista določila iz posebnega statuta, ki jih še niso izpolnili ali pa so jih izpolnili le delno (npr. glede šolstva).

je pod fašizmom prevzela država. Žiebvi puščajo, streha je raznašana. Vse to more nadomestiti samo še toliko večja skrbnost osebja za vzgojo gojencev, zavzetost za njih duševno rast, kar edino lahko omili nastavitvene skromnosti.

V Gorici je bila po dolgih letih le ustanovljena posebna slovenska župnija, duhovnija, ki povezuje slovenske ljudi iz vseh mestnih župnij. Tudi ta je sad idealizma in požrtvovalnosti, tako da bo res dvignila slovensko duhovno življenje v Gorici, ohranjala bogastvo našega cerkvenega petja, naše slovensko božično doživetje in velikonočno navdušenje, ki ga v matici onstran meje dušijo.

Tudi v Trstu obstaja nujna potreba po taki župniji, domačem ognjišču, ob katerem naj bi zaživela tržaška verna tradicija, požrtvovalnost brezimnih služkinj in malih ljudi, ki pa nam je vedno dajala najboljše sadove. In pa, če naš človek v tem mestu ne bo versko in narodnostno (oboje je medsebojno povezano) izgubljal.

Se naši ljudje v svetu zavedajo, kakšno poslanstvo imajo danes za slovensko versko življenje Gorica, Trst in Celovec, ko je v matici vse katoliško in versko znova poostreno, nadzorovano in pridušeno?

Se zavedajo, da nam je samo v zamejstvu ostal edini še svobodni katoliški tehtnik, ki edini lahko še zavzema tudi kritična, prav zato tako potrebna stališča do svetovnih in domačih dogodkov? Nadalje prisrčni mesečnik za šolsko mladino in mesečnik za doraščajočo mladino in družino, krščanskega pogleda, prav tako v primorskem zamejstvu?

Pa še katoliška prosveta, župnijski domovi in še toliko drugega. Vse pisane in delo je brezplačno, ne pa mogoče tiskanje in razpošiljanje, ki ogromno stane. Koliko smo v svetu storili za širjenje tega tiska? In vse drugo?

Zato pa je prav ta zadnji preostanek slovenske katoliške tradicije izpostavljen toliko večjemu spodkopavanju in nevidnemu pritisku. Od stalnega prišepetavanja do ideološkega spodkopavanja, gradnje kulturnih protidomov, povsod tam, kjer so bili že postavljeni župnijski prosvetni domovi, vse seveda ob mogočnih sredstvih iz matične domovine. In prav gotovo ne brez uspeha, tudi prenekateri slovenski človek gre rajši tja, kjer mu kaj dajo, kot da bi sam moral kaj prispevati.

Ne smemo se odtujiti lastni biti

Res, da je kljub misijonu v Parizu, Ljubljani in Trstu treba misliti tudi na zunanje misijone v Afriki in Aziji, to- (Nad. na 2. str.)

NE-VARNOST OSEBNE DIPLOMACIJE

Ob nedavnih spremembah v severnoameriški vladi, predvsem v zvezi z odstranitvijo obrambnega ministra Schlesingerja, ki je bil znan po svojih zahtevah za odločno in načelno severnoameriško politiko do ZSSR in Kitajske v prid svobodnega sveta, se je med komentatorji severnoameriške zunanje politike pojavilo vprašanje koristnosti in varnosti Kissingerjeve diplomacije.

Kissinger je uvedel tkim. osebno diplomacijo, ki se je poslužuje v vseh okoliščinah in na vseh delih sveta, kamor ga zanesejo severnoameriški interesi.

Kissinger se je za osebno diplomacijo navdušil pri študiju evropske diplomacije v 19. stoletju, le da včasih kaže, kakor da se ne zaveda, da je 20. stoletje precej drugačno od prejšnjega, zlasti, ko imajo ZDA take neosebne ideološke režime nasproti sebi, kakor sta bila poražena fašizem in nacizem in kakor je sedaj še mnogo nevarnejši marksizem.

V nekaj letih v zunanjem ministruvstvu v Washingtonu je Kissinger že mogel ugotoviti krhkost take osebne diplomacije.

S kitajskim ministrskim predsednikom Čuenlajem je bil pred leti vzpostavil tesen odnos, ko pa se je pred kratkim spet mudil v Peking, je bil Čuenlaj preveč bolan, da bi ga mogel sprejeti in je sploh dvomljivo, da se bosta še kdaj srečala.

Podobno je Kissinger menil, da se mora do podrobnosti ozirati, v pogajanjih npr. za ameriška oporišča v Španiji, na zahteve grala. Franca, toda predno bodo pogajanja zaključena, lahko grala. Franca ne bo več.

Kissinger je računal na filozofski in ekonomski vpliv saudijskega kralja Fajsala na ostale arabske petrolejske države, toda Fajsal je letos marca bil umorjen in je izginil s svetovnega pozorišča. Kissinger je upal v ciprski krizi opirati se na turškega predsednika Ecevita, ki je bil pred leti še njegov učencec na harvardski univerzi, pa je Ecevit izgubil na volitvah in ga ni več v Ankari na predsedniškem položaju.

Prav tako se je Kissinger dal zapeljati od severnovietnamskega mirovnega delegata Le Duc Thoja, da mu je verjel in je z njim podpisal premirje, ki ga je Hanoi seveda takoj kršil, čim so se Amerikanci umaknili iz Južnega Vietnama. Nobena vlada, najmanj pa komunistična, ne gradi svoje zunanje politike na osebnih odnosih in dogovorih, temveč le na temeljih svojih koristi, komunisti poleg materialnih še ideoloških.

Osebna diplomacija je dvomljive vrednosti tudi zaradi političnih sprememb in smrti vodilnih državnikov. Od kar je npr. Kissinger prišel januarja 1969 v ameriško zunanje ministruvstvo, sta izginila iz Bele hiše najprej podpredsednik Agnew, za njim predsednik Nixon. Iz ameriškega kongresa je izpadel Kissingerjev glavni zagovornik, predsednik senatnega zunanjepolitične-

ga odbora Fullbright. Od tujih državnikov, na katere se je Kissinger osebno navezal, pa so v tem času pomrli: De Gaulle in Pompidou v Franciji; Čang-kajšek na Formozu; Nasser v Egiptu; Salazar na Portugalskem; Kirk v Novi Zelandiji in vladni predsednik Carrera Blanco v Španiji, dalje: Hočiminh v Severnem Vietnamu, Selasie v Abesiniji, kralj Friderik na Danskem, kralj Gustav Adolf na Švedskem, Willy Brandt v Zahodni Nemčiji tudi ni več, dasi iz drugih razlogov.

Od državnikov, ki so še živi in s katerimi je Kissinger osebno navezal stike, se jih cela vrsta močno stara: Mao-cetung je star 81 let, Čuenlaj 77, Tito 82, vsi tudi pri slabem zdravju, kakor je tudi sovjetski diktator Brežnjev.

Tudi Fordu je v Beli hiši zagotovljen položaj samo do konca prihodnjega leta, ker nihče ne ve za rezultat prihodnjih predsedniških volitev v ZDA, Kissinger sam pa se bo takrat tudi poslovil iz zunanjskega ministruvstva in se vrnil na profesorsko mesto v Harvard.

Osebna diplomacija ameriškega predsednika Roosevelta do Stalina je pomenila zgodovinski polom za polovico Evrope in skoro vso Azijo, na posledica pa danes bolega tudi ves ostali svet. Trajnost dogovorov in pogodb med državami mora sloneti na državnih interesih in ne na osebnostih, pravilo, ki so se ga v preteklosti in se ga še danes dosledno držijo komunistični diktatorji, medtem ko se mnogi vodje demokratičnih držav ravna po čustvenih osebnih stikih.

Temeljite čistke v Čilu

Čilska vlada grala. Pinocheta je zadnje mesece temeljito čistila državo marksističnih teroristov, ki so še ostali na svobodi po zrušitvi marksistične Allendejeve vlade in uničenju moskovske postojanke na južnoameriški celine. Med zadnjimi, ki so se udajali utopiji možnosti zanetenja nove revolucije v Čilu, so bili nekateri vodje tkim. Movimiento de Izquierda Revolucionaria (MIR), ki so se skrivali po raznih krajih države, večinoma pa v prestolnici Santiago sami. Toda odločnost in vztrajnost Pinochetove tajne policije (Departamento de Inteligencia Nacional — DI NA) je rodila uspehe ter se je številno marksističnih teroristov MIR-a vedno bolj krčilo, dokler se obroč okrog teh zločincev ni tako stisnil, da zadnji vodji tega gibanja, Allendejev nečak Pascal Allende in njegov pomočnik Nelson Gutiérrez nista našla drugega izhoda, kakor da sta se zatekla, prvi na veleposlanništvo Coste Rice, drugi pa na papeško nunciaturu v politični azil. Njuni pomagači Dagoberto Pérez, Miguel Henríquez in drugi so bili pobiti, še več pa aretiranih, ko jih je policija odkrila, da se skrivajo po raznih samostanih in župniščih.

MAROSKI KRALJ HASSAN II. se je množici, ki jo je poslal čez maroško mejo v španski Maroko proti miniranim poljem in strelskim jarkom španske vojske, izgovoril, da „ne morem korakati na čelu svojih rojakov, ker moram kot vodja ostati v zaledju, da vodim vso zadevo.“ 350.000 lahokovernih Maročanov se je ustavilo pred miniranim področjem, 6 kilometrov čez mejo v španskem Maroku. Tako Alžir, kakor Španija upata, da do spopada z Marokom ne bo prišlo. Madrid je pripravil španski Maroko postaviti pod začasno upravo Združenih narodov, ko naj bi se prebivalstvo s plebiscitom odločilo za ali proti združitvi s Hassanovim Marokom.

ZA TOREK, 11. novembra, je Portugal napovedal podaritev neodvisnosti svoji afriški koloniji Angoli. Zaradi državljanske vojne med tremi separatističnimi gibanji — eno podpira Moskva, drugo Peking, tretje je sredinsko — so nekatere afriške države predlagale Portugalu, naj datum proglasitve neodvisnosti preloži. Moskva pa je objavila, da bo priznala enostransko proglašenje neodvisnosti s strani MPLA (Movimiento Popular de Liberación de Angola), ki ga podpira Kremelj.

AMERIŠKI PODPREDSIEDNIK Nelson Rockefeller je sporočil predsedniku Fordu, da ne bo njegov podpredsedniški kandidat na prihodnjih predsedniških volitvah v ZDA. Ostal pa bo na svojem mestu, se pravi podpredsednik, do konca Fordove predsedniške dobe.

Čilska policija je seveda nune reda Mary Knoll zaradi skrivanja marksističnih teroristov izgnala iz države, dva čilska duhovnika in britanskega zdravnika Cassidyja pa zaprla. Na papeško nunciaturu se je zatekel tudi ameriški duhovnik Devlin in Gutiérrezova priateljica Bachman.

Čilska policija je objavila, da teroristom ne bo dala dovoljenja za odhod iz države, ker so obtoženi umorov kot običajni zločinci.

PORTUGALSKA VOJSKA je minirala in pognala v zrak lizbonsko radijsko postajo Renascensa, ki je bila sicer katoliška, a so jo zasedli marksisti in oddajali protivladno propagando. Vojska je marksiste obtožila protirevolucionarne propagande in ker radijske postaje niso hoteli zapustiti, je poslopje enostavno minirala in ga pognala v zrak. Portugalska KP in drugi marksisti vztrajno napovedujejo izbruh državljanske vojne v državi, zlasti po podelitvi neodvisnosti portugalski afriški koloniji Angoli, ki je bila napovedana za 11. t. m.

da k ogorčenju marsikaterih uradov. Če je njega kaj varovalo pred preganjanjem, sta bila to njegov ugled v svetu in članstvo Akademije. Tej ustanovi pripada tudi še zanaprej, udeležil se je v zadnjem času tudi 250 letne proslave. Članstvo v Akademiji je dosmrtno in zato Saharov tudi še sedaj uživa njene častne prejemke. Prav tako močno ga ščiti tudi njegov ugled kot humanega borca za človečanske pravice in za svetovni mir!

III. ČETRTA DELITEV POLJSKE IN SAHAROV

11. novembra je poljski narodni praznik kot spomin na slovesen vohod maršala Pilsudskega v Varšavo leta 1918. Za Poljake je to kakor naš 29. oktober. Naj k temu prazniku priobčimo to-le najnovejšo izjavo ruskih pisateljev iz Sovjetske zveze in emigracije, ki jo je odobril tudi Saharov. Glasi se:

„1. september 1939 bo za vse čase ostal v zgodovini človeštva kot začetek druge svetovne vojne. Toda za narode našega kraja, a predvsem za Rusijo, je važnejši drugi datum — 17. september — kot začetek naše narodne krivde, ki smo jo zagrešili proti poljskemu narodu. Tega dne sta dva totalitarna režima — vzhodni in zahodni — storila, pri činični brezbriznosti svobodnega sveta, čnega najtežjih zločinov XX. stoletja: novo razbojniško razbitje poljske države.

„Spomin je potreben za vsako dejanje razuma.“

Francoski mislec Blaise Pascal (1623—1662)

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Več kot teden je že minilo, kar je bila predsednica države internirana v neko buenosaireško kliniko vsled žolčnega napada. To obdobje je bilo tudi polno raznih političnih manevrov, pohodov in umikov, katerih cilj je bil doseči odločujoče položaje znotraj peronizma in znotraj vlade. Najbolj značilna v tem tednu je bila gotovo javna izjava gospe Peronove (govorila je v sredo zvečer iz sanatorija, kjer se zdravi), da ni in ne bo odstopila, ne zaprosila dopusta. V istem govoru je zatrdila, da ima zaslonbo vseh slojev, strank, Cerkev in ljudstva, in napadla „časnikarski terorizem“, ki da neti zmedo med narodom.

Časopisje je bilo res polno raznih domnev in napovedi, a temu je v prvi vrsti kriva vlada in njena nasprotja. Malo pred predsedniško izjavo, da nikakor ne misli odstopiti, je notranji minister dr. Robledo izjavil, da če predsednica odstopi, je pač to njena zadeva. Prav tako je bilo očitno, da je predsednica sprejemala razne funkcije, medtem ko ni sprejela notranjega ministra, češ, da zdravniki ne dovoljujejo obiskov. Prav tako je prišlo do kaj čudne situacije, ko so ministri javno izjavili, da so prosili za avdienco go. predsednico, kajti posamezno ni nobena izmed njih sprejela.

Se druge vesti so krožile, tako o možnih vojaških udarih, kot o raznih političnih potezah. Vendar dejstva niso nič ostajala za govoricami. Tako so federalistični poslanci v kongresu uradno predložili osnutek, za izvedbo politične sodbe (in odstavitve) gospe predsednice. Skoro istočasno pa je, znotraj peronistične stranke, prišlo do ene najbolj bobnečih potez, ko je na predlog disciplinskega razsodišča vodstvo stranke izključilo guvernerja province Buenos Aires iz strankinih vrst.

Viktorio Calabró, osporavani guverner, je namreč pred tedni podal predsednici nasprotno izjavo. Od tedaj se je začel proces notranjega razkola stranke in njene sindikalne veje. Calabró je namreč sindikalist iz kovinskega gremija. Kmalu je bilo razvidno, da, vsaj v provinci Buenos Aires, večji del sindikatov podpira guvernerja, ki ima večino tudi v provincijskem kongresu. Calabrójev krog je pričel organizirati protiofenzivo, tako je bilo za sredo 12 sklicano javno zborovanje na trgu San Martín v provincijski prestolnici La Plata. Namen organizatorjev je bil spraviti skupaj večjo množico, kot pa je bila na majskem trgu preteklega 17. oktobra. Od tu naprej izhajajo tudi velik del podlage bodoče peronistične zgodovine. Mnogi opazovalci menijo, da bo prav buenosaireški guverner, kljub izgonu, kmalu prevzel krmilo peronistične barke. Pred kratkim je Calabró prejel tu-

di podporo radikalne stranke in njenega vodja dr. Balbina, za svoje delo v provinci.

O kakem vojaškem udaru pa ni govora. Oborožene sile trdno stojijo na svojem principu spoštovanja ustave. Imajo pa poleg tega dovolj opravka s preganjanjem komunistične gverile. Ravno ta teden je vojska poklicala na pomoč letalstvo na bojišče v provinci Tucumán. Letala so bombardirala gorato področje, na katerem so se vgnezdili gverilci in katerega zavzetje bi terjalo prevelike žrtve. Ni ta letalska akcija samo prva takega značaja v zgodovini argentinske protigverilske borbe, marveč je, mimo tega, dokaz, da so se tukajšnje oborožene sile končno zavedle, da je v tem boju treba uporabiti vse razpoložljivo orožje. Sovražniku, ki ne priznava, ni izkazovati obzirnosti.

V takem stanju pa se gospodarski položaj vedno bolj krha, in z njim tudi socialno stanje. Gospodarski minister je pretekli teden objavil splošno povišico 1.500 novih pesov, pa so to povišico v mnogih primerih že krepko prekosili. Uradna minimalna plača in uradne povišice so postale tako anahronične, kot sicer vladni ukrepi na mnogih poljih.

DOMAČI MISIJON

(Nad. s 1. str.)

da to še nikakor ne pomeni, da bi se smeli predati nekakšni zamaknenosti in biti slepi za težke probleme doma. Misijonski duh tudi ne more rasti brez osnove, se ne more razvijati, če se mu doma podlaga vedno bolj krči, ne more biti nekaj abstraktnega s tem, da domače duhovno življenje peša, gine, zamira, da se krščanski narod doma svoji zgodovinski tradiciji in poslanstvu vedno bolj odtuja.

Vsled tega je prav narobe res, ne da bo misijonska zavzetost dajala utrip tudi domači Cerkvi, ampak živa domača Cerkev daje življenje tudi zunanjemu misijonu.

Kadar v domačo cerkev zamaka, je naivno misliti, da bo ob misijonski požrtvovalnosti dveh ali treh vnetih duš cvetel misijon. Kadar se verski tisk kopiči v skladiščih in ostajajo računi in tiskarnah, je treba tudi doma priskočiti na pomoč.

V cilju zdravega duhovnega in misijonskega življenja ni mogoče slovenskega človeka priganjati k nenaravnemu samozatajevanju, ga gnati v romantično misijonstvo z optičnimi prijemi od slikah s kuštravimi glavami črnčkov, s krajinami eksotičnih obrežij s palmami.

Resnična misijonska misel ne more biti odtujena lastni biti, ampak je lahko le skladna z njo, umirjena in brez zagnanosti.

—oš—

Lik Saharova

(2)

II.

ČLOVEK DOBRE VOLJE

Lahko se sedaj vprašamo kaj je sovjetski atomski fizik Andrej Dimitrijevič Saharov napravil za mir, da je dobil — mirovno nagrado? Ali ni morda veliko nasprotje, da je eden očetov sovjetske hidrogenske atomske bombe, večkratni Stalinov nagrajenec, trikratni „junak socialističnega dela“, brez tekmeča zmagovalce v spuščanju se v globočino v času mrzle vojne in član Akademije znanosti z visokimi odlikovanji v tistem času, da je ta človek danes — Nobelov odlikovanec za mir?

Da to razumemo, je treba samo malo prelistati Spomine Hruščova. Ta pripoveduje, kako ga je tedaj štiridesetletni atomski učenjak, svetu še malo poznan, v l. 1959/60 trdovratno nadlegoval, naj preneha z atomskimi poskusi. Do današnjega dne se Saharov bori za popolno prepoved atomskega orožja. Zavzema se za čim obširnejšo razorožitev in kritizira malo konstruktivno zadržanje socialističnih držav v vprašanju mednarodne razorožitve.

Da moremo to delo Saharova pravilno ocenjevati, se moramo zamisliti nazaj v poletje leta 1968. Grozeče so se bližale sovjetske čete „na manevrih“ češkoslovaškim mejam. Tedaj je ta moskovski profesor, 47 let star, izdal spomenico z naslovom: „Misli o napredku, mirnem sožitju in duhovni svobodi.“ Razvijal je

nove ideje o svobodi vesti, zaščiti predgrozečo atomsko vojno ter pred lakoto, ki se vedno bolj širi čez svet.“ Saharov se je s spisom obrnil na vse ljudi dobre volje v svetu, naj malo premislijo te probleme. Predlagal je poglobitev mirne koeksistence, nadaljevanje z destalinizacijo ter izpustitev na svobodo politične zapornike. Med Stalinovim terorjem in Hitlerjevo diktaturo ni nobenega razločka. Saharov se poteguje v Moskvi za vsesplošno demokratizacijo.

Svojo drznost je plačal z izgubo vseh pomembnejših služb. To ga ni oviralo, da bi l. 1970 ne začel z novim pozivom. Skupaj s fizikom Turčinom in zgodovinarjem Roy Medvedjevom je napisal: „Odrpno pismo sovjetskemu vodstvu.“ V njem je ponovil svoje zahteve ter je znova priporočil nujne reforme v partijskem in državnoopravnem aparatu. Obenem je najvil tudi ustanovitev Odbora za človečanske pravice v Moskvi, katerega ureditev se naslanja na Deklaracijo Združenih narodov o človečanskih pravicah.

S tem se začenja tista delavnost Andreja Saharova, ki je opozorila nanj širni svet. Njegovo skromno dvosobno stanovanje je postala centrala, v katero se je stekalo mnogo niti iz inozemstva kakor tudi iz notranjosti države. Trpeči in preganjani so se obračali nanj za pomoč. On ni prenehal informirati svetovno javnost o njih stiskah in včasih tudi biti alarm, seve-

Smo globoko prepričani, da se iz skupne borbe proti totalitarni premoči in varanju porodi med nami popolnoma nov način medsebojnega razmerja, ki bo za vedno odstranil možnost ponovite napak in prejšnjih zločinov. Niso to nam samo besede, je to naš credo in naše načelo!

Josif Brodskij, Andrej Wolkonskij, Aleksandr Galicz, Naum Koržavin, Vladimir Maksimov, Viktor Niekrasov, Andrej Siniavskij.

Zgornja izjava bo izšla istočasno v 5. številu četrtletnika Kontinent, ki združuje rusko emigracijo in katerega glavni urednik je Vladimir Maksimov. Pripis A. Saharova:

Globoko doživljam ta dogodek izpred 36-let let — četrto delitev Poljske. Upam, da bo spomin nanjo postal temelj skupne odgovornosti za usodo naših narodov kakor tudi vsega človeštva.

Andrej Saharov

21. avgusta 1975.“

To je izjava ruskih pisateljev, doma v Sovjetski zvezi in v emigraciji, katero je tako s posebnim poudarkom podpisal tudi Saharov v Sovjetski zvezi. V poljskem prevodu je izšla v septembrski številki pariške Kulture, odkoder jo prevajamo slovenskemu občinstvu v potrditve politične pravico ljubnosti Saharova in njegove borbe za človečanske odnose tudi med narodi. Pa tudi kot našo počastitev poljskega narodnega praznika na predan proslavo.

td

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Osnutek družbenega načrta za dobo 1976-1980 je sicer v glavnem še skelet, vendar nekateri strokovnjaki že govorijo, da je tudi ta skelet nestvaren. Bolj je podoben seznamu želja kot pa treznim in realnim predvidevanjem. Megalomanstvo in utopija sta izpodrinila zdravo logiko in ponavljajo se slika izpred petih let, ko so delali enake napake v predvidevanjih in nato so dogodki sami postavili na laž pretirane napovedi o rasti proizvodnje, produktivnosti, izvoza in zaslužka.

MARIBOR — 230 udeležencev 13. znanstvenega sestanka združenja za jedrsko medicino Jugoslavije je od 1. do 4. oktobra obravnavala 96 referatov z različnih področij uporabe nuklearne medicine.

PORTOROŽ — Društvo bibliotekarjev Slovenije je imelo 15. in 16. oktobra seminar o sodobnih metodah v knjižničarstvu in v uvajanju teh metod v Sloveniji.

ŠKOFIJE — V Škofijah so sprejeli ponovno za učiteljico 65-letno upokojenko. Pa še veseli so bili, da so jo dobili, kajti zanjo sta se potegovali še dve drugi šoli...

TOLMIN — Po poldrugem letu sodelovanja s kranjsko Planiko je tolminska tovarna čevljev z istim številom zaposlenih — 160 — podvojila svojo dnevno izdelavo čevljev. Od 300 parov so prišli že na 650 parov. 12. oktobra pa so odprli še nove delovne prostore in s tem so se jim odprle možnosti preseči dnevno izdelavo 1000 parov ženskih modnih čevljev.

TRST — Tržaško Slovensko stalno gledališče je začelo svojo sezono z Leskovo simbolno-ekspresivno dramo „Dva bregova“, ki je sicer malo znana, a je v knjižni izdaji izšla že leta 1928.

KOBARID — Hudo neurje s streljo se je 15. oktobra razbesnelo nad Kobaridom. V streljavi, ki stoji na vrhu cerkvice sv. Antona, ki stoji na vrhu kostnice kakih 6000 italijanskih vojakov, padli v prvi svetovni vojni, je udarila silovita strela, ki je močno poškodovala kostnico. Strela je povzročila občutno škodo tudi v samem Kobaridu: poškodovala je vodovod, električne napeljave, pa hladilnike in televizijske in druge gospodinjske aparate. Razen tega je silovit pok razbil precej šip kobaridskih hiš.

DOBROVO V BORIŠKIH BRDIH — Zadržana klet v Dobrovem postaja osrednja turistična točka na briški vinski cesti. Letos so 1050-vagonsko vinsko klet povečali še za dodatnih 300 vagonov vina. Uvedli so tudi najmodernejši način sprejemanja grozdja v državi in uredili novo predelovalnico za grozdje. S tem pa so tudi odpravili dolgo čakanje pred kletjo v času trgatve.

TURNIŠČE — Na polju kmetijskega kombinata v Turnišču pri Ptujju je tovarna olja iz Slovenske Bistrice pokazala delovanje novega, iz Avstrije uvoženega stroja za trebljenje buč, edine te vrste v Sloveniji in Jugoslaviji. Stroj, ki iztrebi na uro peške od 500 do 700 buč, bo tovarna posojala kmetijskim

organizacijam in kmetom, ki se bodo tako rešili zamudnega ročnega dela.

LJUBLJANA — Deseto jubilejno sezono je začel Koncertni atelje društva Slovenskih skladateljev 21. oktobra s koncertom del Hondemitha, Bernesteina, Komadine, Škerla, Jeličanina in Vauda. Izvajala sta koncert klarinetist Rajmund Likič in pianistka Jesenka Roter-Petrovič iz Sarajeva. Ob tej priliki je bila tudi odprta razstava akademske slikarke Tince Stegovec, ki je razstavila barvne jedkanice in akvatinte.

MURSKA SOBOTA — Pred naglo spremembo vremena so upali, da bodo letos posejali rekordno setev pšenice po vsej državi. Toda v slovenski žitnici, v Pomurju, so imeli že pred tem težave in niso mogli povečati zasejane površine. Na tem slovenskem ozemlju je v zasebni lasti 85 odstotkov zemlje in banke niso odobrile dovolj kreditov kmetijskim organizacijam, ki skrbijo za sodelovanje s kmeti. S skromnimi lastnimi obratnimi sredstvi pa si kmetje niso mogli nabaviti zadostnih količin kvalitetnih semen in ne drugih umetnih gnojil, ki so važni za hektarski donos. Pa tudi na „družbenih“ kmetijskih obratih so posejali precej manj pšenice kot lani.

PTUJ — Najstarejše slovensko mesto je dobilo fotomonografijo. Delo raznih avtorjev obsega 38 strani besedila in 118 barvnih in dve črnbeli fotografiji o Ptujju. Fotomonografije so izdali v 6000 izvodih.

Umrli so od 13. do 20. oktobra 1975:

LJUBLJANA: Ivana Kubelj r. Vidmar, 91, up. tob. tov.; Jože Telavetz, žel. up.; Marija Radešek r. Rejnova; Jože Rogáč, kovač; Cecilija Zalar r. Keršič; Jože Pirnat, up. Ada Kuhar, up.; Mira Blenk; Amalija Krevs, usl.; Janez Klančar, trg. poslovodja; Maks Zemljčič; Stane Mohar; Francka Belič, analistka; Jože Matjan, strojni ključavničar; Milan Verovšek; Jože Sernelj, up. Pavla Lampič r. Povšič; Jože Čop, prof.; Anežka Peterka r. Štafa, 85; Marija Povše, gospodinja; Antonija Spilar r. Kotnik, 93; Josip Erzin, biv. trg.; Viktor Mueller; Franc Nolimaj, računalničar; Jakob Vaupotič; Antonija Podrepšek r. Perdan; Ignac Bratkovič, up. mesar; Ana Kokalj-Bele r. Slapnik; Anton Jerele, up. pečarski mojster; Slavko Levičnik, up. tehnik; Janez Velikovich, up. žel.; Vojka Tavzes, pravnica; Ciril Dobovišek; Stefanija Poljšak r. Mally, 93; Stefan Voljč, fin. izvedenec in cenilec.

RAZNI KRAJI: Leopold Sirk, obratna nesreča, gozdni delavec, Litija; Danilo Divjak in žena Dora r. Poleg, prom. nesreča, Ribnica; Franc Rus, posestnik, Maharovec; Feliks Cerar, up. šofer, Domžale; Alojz Kolar, 70, Rogaska Slatina, prom. n.; Cilka Klemenčič r. Potočnik, Poljšica; Ivan Benedik, up. logar, 85, Gornji grad; Marija Babič, 69, Golek pri Vinici; Marija Zelnik, 49, Domžale; Janez Prebil, up. gostilničar, Horjul; Martin Erjavec, kmet, Plesivica; Franc Gostinčar, posestnik, Vinje pri Dolskem; Rudolf Ivančič, up. miz. mojster, Krmelj; Anton Prijatelj, posestnik, 88, Ponikve; Vladimir Galjot, up., Kranj; Franc Barbič, 69, up. miz. mojster, Novo mesto; Franc Logar, ključavničar, Prelog; Hinko Štepihar, sodnik za prekrške, Piran (pokošan v Celju); Jože Kosce, Sp. Praporč; Franc Jagodic, up., Tržič; Jože Cucek, up. PTT, Celje; dr. Branka Savojic-Kavčič r. Grampovčan, Vrhnika; Franjo Karamarko, biv. župnik pri sv. Andražu.

23. mladinski dan

Prvo nedeljo v mesecu je med letom v Slovenski hiši mladinska maša s sestankom. V novembru pa se mladi na lastnem terenu, na Pristavi, srečamo na celodnevni prireditvi. Pa tudi starejši. Tako tudi letos. V nedeljo, 2. novembra je že v dopoldanskih urah bilo na Pristavi razgibano.

Da ne bi športni program zavzemal več časa, kot pa mu pripada, so fantje že prejšnjo soboto odigrali predhodne tekme v odbojki. Zate so dopoldne igrali le dekleške ekipe.

Pred mašo smo ob poslušanju narodnih himn dvignili argentinsko in slovensko zastavo. Sv. mašo sta darovala msgr. Orehar in misijonar Rado Sušnik. Pri pridigi je delegat dušnih pastirjev opomnil na naloge mladih ljudi in na nevarnosti današnjega časa. Med mašo smo peli nove liturgijske pesmi ob spremljavi kitar.

Po okusnem kosilu, katerega se je poslužilo veliko udeležencev, sta se odigrali dve finali: najprej sta se moštvi SFZ starejše kategorije iz Ramos Mejije in Morona pomerili v odločilni tekmi za prvo mesto v nogometu. Zmagali so

Pristavčani 4:3 in odnesli pokal. Za njimi so dekleta iz San Martina in Morona odigrale finalo za prenosni pokal „Pričetek“, ki je tudi ostal na Pristavi. Popoldanski program je bil raznolik in zanimiv. Navzoče sta pozdravila Lučka Pavšer in Marko Mele, ki sta ves program tudi napovedovala in povezovala z ustreznimi besedami. Besede predsednice SDO Mici Korošec so bile bodrilnega značaja, da bi v naslednjem letu s še večjo vno sodelovali z organizacijami. Tomaž Rant, predsednik SFZ, pa se je javno zahvalil vsem delegatom, ki so letos sodelovali pri zveznem odboru. Sledeče točke so pripravili z vajo z obroči, katero je sestavila njihova sovrstnica Andreja Celarc. — Mladi iz Ramos Mejija so pokazali svoje zmogljivosti na blazini. Vodil jih je Jože Novak. — Anica Indihar je naučila mladenke iz San Justa narodni ples, ki je lepo izpadel. Mladenke iz Ramos Mejije so nastopile z vajo s palicami, ki jo je pripravila in naučila prof. Lučka Šušteršič. — Rajalno vajo po akordih „Potrkanega plesa“, zamisel prof. Miroslava Zupana, so nam predstavila

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osebnosti

Krst. V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je bila krščena v soboto 8. novembra Nežka Cecilija Štefe, hčerka Valentina in ge. Minke roj. Vidmar. Botra sta bila ga. Marijeta Štefe in Marjan Jeriha. Krstil je delegat msgr. Orehar. Srečnim staršem naše čestitke.

Poroka. V slovenski cerkvi Marije Pomagaj sta se 8. novembra poročila gđc. Martina Jeločnik in Adolf Enrique Leconte. Za priča sta bila ženova mati ga. Carmen Ana Patrocinio Carne de Leconte in nevestin oče Avgust Jeločnik. Poročne obrede je med sv. mašo opravil delegat msgr. Anton Orehar. Novoporočencema iskreno čestitam.

Umrli je v Don Torcuato Nikolaj Vrbica dne 27. oktobra t. l. Po rodu je bil Črnogorec, poročen s Slovenko. Zelo se je zanimal za vse slovenske zadeve in tudi obiskoval slovenske prireditve. Bil je naročnik Svobodne Slovenije in je imel med Slovenci mnogo prijateljev. Naj počiva v miru! Sorodnikom pa izražamo globoko sožalje.

RUDA JURČEC — umrl

Dne 4. novembra je umrl v Buenos Airesu slovenski časnikar in pisatelj Ruda Jurčec, zadnja leta znan predvsem kot pisatelj spominov Skozi luči in sence ter urednik štirinajstdnevnik Sija Slovenske svobode. Rodil se je 1. aprila 1905 v Ormožu. Po ljudskih šolah v rojstnem mestu je študiral pet let v Marjanišću in Ljubljani, nato pa zadnja gimnazijska leta v Mariboru, kjer je bil zelo agilen v dijaških organizacijah, zlasti pri dijaškem Orlu. Po maturi je stopil na visoko šolo za politične vede v Parizu, kjer je diplomiral v diplomatski sekciji leta 1931. Posvetil se je časnikarstvu ter leta 1932 stopil v službo k Slovincu, kjer je že sodeloval s svojimi dopisi iz Pariza, Švice in drugod. Obenem je bil tudi dopisnik raznih znanih evropskih agencij, tako francoske Havas, angleške Reuter in beograjske Avale. Pozneje je postal šef Avale v Ljubljani. Po odhodu Slovencev urednika dr. A. Kuharja leta 1941, je Jurčec postal zunanepolitični urednik Slovenca, po odhodu dr. Ahčina v Rim pa je med okupacijo in revolucijo bil glavni urednik, kar je ostal do odhoda v begunstvo leta 1945. Ves čas medvojne dobe je bil predsednik Slovenskega novinarskega društva. Še pred vojno se je uveljavljal tudi kot esejist v reviji Modra ptica ter je izdal tudi samostojno knjigo, prvo sintetično razpravo o Janezu Ev. Kreku.

Toda prav razmahnil se je šele v emigraciji. V Rimu je najprej pomagal v pisarni dr. Kreka zaradi znanja jezika kot prevajalec. Predvsem pa je postal delaven v Argentini, kamor je prišel 2. novembra 1947. Dober mesec pozneje (6. decembra) je prišel v Argentino Miloš Stare, ki se je takoj lotil dela za obnovo izhajanja Svobodne Slovenije, ki jo je v domovini v času okupacije in revolucije izdajal kot ilegalni list. Jurčec se je rad odzval Staretovega vabilu.

dekleta iz San Martina. — Dekleta in fantje iz Slovenske vasi so pokazali zanimivo folklorno vajo pod vodstvom Ignacija Hladnika. — Nastop ramoških deklet je bil rajalna vaja „Roža“. — Meksikanski ples je pokazala sanjuška plesna skupina. Vodila sta jih Emi Urbančič in Ivo Smrdel. — Pod vodstvom Jureta Ahčina je nastopila pomlajena folklorna skupina s Pristave s pesmi „Lepa Anka“, „Korošec“ in „Dopaši“. Na harmoniko je spremljala Miriam Jereb.

Za konec programa sta športna referenta Irena Urbančič in Jaka Barle razdelila pokale, ki so si jih priborile ekipe raznih krožkov in odsekov v panogah. Glavni in skupni prenosni pokal „Sloga“ so tudi letos odnesli športniki iz Slovenske vasi. Podelila sta tudi prenosna pokala za prvenstvo v odbojki na tem dnevu: dekleški „Pričetek“ je pripadel SDO Moronu, fantovski „Petindvajsetletnica“ pa bo letos v lasti SFZ San Justa.

Navzoči, katerih je bilo zelo veliko, so se še dalj časa pomudili pri pogovoru ali družabnih igrah, čeprav je večer prinesel tudi hlad, ki pa ni ohladil naših src... GB

lu k sodelovanju in je prva številka izšla za silvestrovo leta 1947 z datumom 1. januarja 1948. Jurčec je sodeloval v uredništvu Svobodne Slovenije skoraj 7 let ter je v tem času pisal predvsem zunanepolitične članke in komentarje. Ko je bilo obnovljeno v Buenos Airesu Slovensko katoliško akademsko starejšinstvo, kateremu je bil prvi predsednik pokojni ravnatelj Ivan Prijatelj, je prevzel tajništvo Ruda Jurčec. Tudi je v dogovoru s tajništvom DOKSIJA (delovno občestvo za slov. kat. institut) v Rimu, začel izdajati v Buenos Airesu znanstveno revijo Vrednote, ki je bila prva napovedovalka novega kulturnega razcveta v Argentini. To se je v letu 1954 začelo z ustanovitvijo Slovenske kulturne akcije. Bil je med soustanovitelji in njen prvi predsednik od leta 1954 do leta 1969, ko je s svojo skupino izstopil iz nje kot protest proti sprejetju novega prvega člena pravil, ki ni sovpadal z njegovim predlogom. Ta doba je bila višek njegovega kulturnega dela. Urejal je Vrednote, sourejal revijo Meddobje in bil urednik Glasa SKA. Vodil je vso delavnost SKA, izdajanje knjig, prirejanje predavanj, kulturnih prireditev, itd. Tudi se je pojavil nepričakovano kot pripovednik črtice in novele Ljubljanski triptih so ga razodelo kot umetnika. Kot takega ga kažejo tudi njegovi spomini, ki jih je naslovil „Skozi luči in sence“ in so do sedaj izšli tri knjige. Opisi idejnih tokov in sploh slog ima svoje velike odlike, dočim ga je pisateljska fantazija le prevečkrat zanesla preko stvarnosti tako, da jih žal ni mogoče jemati kot dokument zgodovine.

Po razdoru v SKA leta 1969 je ustanovil svoj list „Sij slovenske svobode“ z dodatno zbirko brošur Zrenja in uvidi. Ta list mu je zadnjih pet let napolnjeval življenjsko delo: zanj je živel, pisal in delal. Iskal je nova pota v politiki — drugačna pa, kot jih je branil nekoč. Večkrat je sumnil, napadal in tudi ranjeval pač s temperamentom časnikarja, ki ni preveč rahločuten, tudi če udari v prazno. Škoda, da je imel lastnost, da ni popravljal kar je napisal ali objavjal, četudi je bilo netočno ali neresnično in krivično, zaradi česar je le redko kdo hotel „debatirati“ z njegovim listom.

Pisal je mnogo. Bil je izredno načitan, razgledan po svetu in njega kulturnih, ki jih je morda bolj dojemal z intuicijo, kakor pa z znanstvenimi analizami. Bil je sintetični duh, svetovljan v slovenskem domačijstvu. Dasi je bil zgodovinar, politični filozofski in literarni esejist, socialni kritik in kulturni organizator, je bil predvsem le časnikar, neutrudljiv v delu in pisanju in je tudi pisal z lahkoto. Imel pa je tudi izjemno prednost, da mu ves čas emigracije ni bilo treba iskati zaposlitve za svoje osebno preživljanje.

V zadnjih petih letih se je tesno povezal s tukajšnjo hrvaško politično emigracijo in njeno ideologijo, medtem ko je bil do slovenske politične usmerjenosti več kot kritičen.

Njegov pogreb je bil 5. novembra na pokopališču na Chacariti. Pogrebne obrede je opravil dr. Filip Žakelj, ki je ob odprtem grobu široko razgrnil njegovo življenje in delo. Božo Fink je v svojem nagrobnem govoru nakazal pokopnikovo osebnost. Za njim se je poslovil od njega Hrvat dr. Nevišić, urednik hrvaške revije Studia Croatica in politični uvodničar chikaške Danice, ki je poudarjal njegovo prijateljstvo s Hrvati, kot njegovo borbo za iste politične cilje. Za njim se je sedanji predsednik SKA dr. Tine Debeljak poslovil od njega kot soustanovitelja in petnajstletnega predsednika SKA, kot pisatelja in kulturnega delavca med nami in podčrtal, da ni SKA zapustila njega temveč on SKA. Ta pa mu je kljub temu za vse delo ob njej in zanj zelo hvaležna. Končno mu je toplo besedo v slovo posvetil tudi predsednik osrednjega društva Zedinjena Slovenija Marjan Loboda. Tako je izmučeno telo slovenskega kulturnega delavca Ruda Jurčeca našlo počitek v tuji zemlji.

Naj počiva v miru!

MENDOZA

Pevski obisk „Slovenskih mladenk“

Medsebojno izmenjavanje kulturnih dobrin v obliki prireditvenih obiskov med slovensko Mendozo in Buenos Airesom postaja zadnje čase vedno pogostejše in bogatejše.

Za ponovnim gostovanjem Slovenske kulturne akcije in njenim sodelovanjem z nami in za obiskom pevске skupine „Karantanije“ smo zdaj gostoljubno

sprejeli medse pevski zbor „Slovenskih mladenk“. Priredil je v Mendozi dva koncerta.

Mlade pevke so prispele v manjših skupinah v četrtek 16. okt. zvečer in v petek zj. Zborovodkinja gospa Anka Gasser je prišla z družino in v spremstvu g. očeta dr. Savellija, pevovodje Gallusa.

Prvi pevski nastop je bil 17. okt. zvečer v domači dvorani našega doma, drugi pa naslednjega dne, v soboto v bodegi Arizu.

Na prvem večerju so mladenke zapele dvodelni slovenski program. Po pozdravnih besedah predsednika Društva Slovencev v Mendozi g. Staneta Grebena so nam zapele naslednje pesmi:

Premrl — „Pomladna“; R. Gobec — „Kukavica“; R. Simoniti — „Nočna slika“; H. Volarič-D. Šijanec — „Biseri“; Premrl — „Strah“ (v počastitve materam za njihov dan); R. Simoniti „Čriček“; R. Simoniti — „Sonatina o soncu“; koroška nar. — „Lastovki“; Pregelj — „Njega ni“; H. Volarič-D. Šijanec — „Slovenske mladenke“. Drugi del pa je obsegal: M. Tomc — „Lušno je v igred“; R. Simoniti — „Sinka bom zibala“; E. Adamič — „Rasti, rožmarin“; B. Orel — „Budnica ob košnji“; R. Simoniti — „Lepo moje ravno polje“; E. Adamič — „V črni gori beli grad“; G. Gonza — „Vsi so venci bejli“; prekmurska nar. — „Micka bi rada Jurka dobila“; O. Dev — „Stoji hartecl zagrajen“; F. Marolt — „Pojdam u rute“; prekmurska nar. — „Dil dil dudu“.

Pevski obisk buenosaireskih mladenk nas je vse razgibal, da smo dvorano napolnili do zadnjega kotička. Pevke so bile ob svoji zborovodkinji deležne navdušenega odobravanja; ga. Anka Gaser je tudi prešla šopek cvetja.

Ob sklepu nastopa so še dodale Gallusovo: „Haec dies (To je dan, ki ga je naredil Gospod) — Da, ob naši pesmi smo spet doživeli — naš dan!

Naslednjega dne — v soboto zvečer pa je bil koncert za vso mendoško javnost v ogromni pritlični kleti bodege Arizu v Godoy Cruz. Zadnje čase veliki simfonični orkester naše univerze ponovno prireja svoje koncerte v tem prostoru. Je akustika sredi orjaških sodov nekaj edinstvenega.

Orjaški sodi! — Da, našim mladenkam sta bila za ozadje med petjem dva sode, vsakeri po 62.000 litrov vina... Ob straneh pa je njihove ubrane glasove sprejemale in odjekalo deset „manjših“ sodov, vsakeri za 29.000 litrov. In je nekdo brž pred nastopom napravil račun, da bi za izpraznjenje enega velikega sode potreboval ob uživanju enega litra dnevno kar okoli 170 let življenja.

Pa — vrnimo se od pitja k petju! Navdušeno pozdravljene so nastopile mladenke med temi „sodčki“ na vrvišem odru. Nabralo se je v kljub soboti, ki sicer v Mendozi ni dan za takšne prireditve, kar skoro običajno številu poslušalcev. Prišli so seveda zopet tudi ožji rojaki; dalje zastopniki Hrvatov; Ukrajinci in številna skupina Poljakov.

Na sporedu so bile naslednje skladbe: A. von Beckerth — „Sine musica nulla vita“; J. Gallus — „Haec dies“; J. Hilton — Madrigal; C. Grassi — „Regina coeli“; A. Scarlatti — „Canzonetta“; Fr. Schubert — „Mailed“; J. Brahms — „Fragen“; E. Dublanc — „En el portal de Belén“; „Por dos palomitas muertas“ in „Flor de jarilla“; C. Guastavino — „Bonita rama de sauce“; V drugem delu: R. Gobec — „Pomladna“; R. Simoniti — „Nočna slika“; S. Premrl — „Strah“; R. Simoniti — „Čriček“ in „Sonatina v soncu“; Volarič-D. Šijanec „Biseri“; E. Adamič — „V črni gori beli grad“; O. Dev — „Stoji hartecl zagrajen“; F. Marolt — „Pojdam u rute“; R. Simoniti — „Lepo moje ravno polje“ in P. Lipar — „Dil-dil-duda“.

Tudi tokrat so bile posamezne pesmi nagrajene z dolgotrajnim poslanjem in ob dovršenem izvajanju je navdušenje rastle od pesmi do pesmi.

Po nastopu je — kot običajno — vodstvo bodege postreglo navzočim s kopicami najboljših vinskih sort. No, — in na željo navzočih slovenskih bratov smo med temi izvajajočimi sodi zapeli nekaj pesmi še kar vsi med fotografiranjem. In — da niso uslužbenici pogasili luči, bi šlo še kar dalje.

V zboru je nastopalo 17 deklet. Glasovno so vse skupine prijetno, naravno in enotno barvane. Ni ga bilo slišati glasu, ki bi izstopal. Celu pri „solističnih vložkih“ je bilo jasno slišati, da se „solistke“ nikdar niso želele „izkazati“ s svojim glasom, marveč je bil njihov spev samo sestavni del ubrane celote. In še eno veliko prednost smo tudi tokrat mogli uživati pri naših dekleških glasovih, ki jo tu pri domačinkah redno pogrešamo: tista jasna, kovinsko čista, prozorno svetla glasovna zvonkost...

Zbor se je ob taki glasovni kvaliteti v interpretaciji z neprisliljeno discipliniranostjo podrejal zborovodkinji, ki je z izredno umirjenostjo znala izvajljati iz pevk prepričevalno doživestost.

K tem opazkam vsestranskega priznanja pa še „glas iz ljudstva“, ko je ta in oni poslušavec pristavil željo, da bi ta zbor rad slišal, ko bi nam zapel z vso svojo dovršeno zmogljivostjo nekaj naših najpreprostejših domačih pesmi. Teh si v „novi domovini“, v „osamljenosti zdomstva“ pač tako vroče želim...

V soboto dop. so pevke v naši družini pohitele pod strme gore v Potrerillos in v neposredni bližini šeststotaka Plata strmele v zasežene Ande.

V nedeljo so nam zapele še pri slovenski maši. Nato pa smo jih sprejeli ob asadu na skupnem kosilu, na katerem se je za gostoljuben sprejem v ime naš pevk zahvalil dr. Savelli.

Popoldne so se pevke v porazdeljenih skupinah pričele poslavljati in se vračati v Buenos Aires, upamo, da zadovoljne s svojim uspehom in obiskom med mendoškimi rojaki.

B. B.

